

IMPACT projektiga seotud juhendi töörühma koosolek nr 3

Toimumise aeg: 09.03.2026 kell 16.00-18.00

Toimumise koht: Veebiplatvorm Teams

Osalesid:

- **Töörühma liikmed** Anne Klaar, Laura Christine Arba, Piia Linnas, Laura Kaljurand, Jelizaveta Kaledina, Katrin Kaaver,
- **Tõenduspõhise praktika keskusest** Liisa Saare, Urmeli Katus, Liisi Mägi
- **Puudus** Kaia Kastepõld-Tõrs

Koosolekul osalesid kuus töörühma liiget

Koosolekut juhatas Liisa Saare, protokollis Liisi Mägi

Koosoleku päevakava:

1. Töörühma uued liikmed, huvide deklaratsioonide koondi ülevaatamine

- Uued liikmed Laura Kaljurand (peremeditsiini resident, üldarst) ja Jelizaveta Kaledina (perearst)
- Töörühmas töös edaspidi enam ei osale dr Reet Tooming
- Dr Part ja Dr Laanpere edaspidi konsultandid, mitte töörühma põhiliikmed
- Huvide deklaratsioonide ülevaade, huvide konflikti kellelgi ei ole.

2. Lühike tutvustus juhendi koostamisest

- Teema: kliinilisele küsimusele vastamiseks tõendusmaterjali otsimine
 - Teadusliku tõendusmaterjali allikad on a) teised ravijuhendid (üle võetav tõendusmaterjal, mitte soovitusel), b) süstemaatilised ülevaated ja metanalüüsid, c) üksikuuringud
 - Tõendusmaterjali sünteesimiseks GRADEpro tabelid
 - TõKo e tõenduse kokkuvõte – taustaküsimuse puhul ei tehta
 - SoKo e soovitusel kokkuvõte
- NB! Täna koosoleku teema ei ole kliiniline küsimus vaid taustaküsimus

3. Taustaküsimuse esitamine ja arutamine.

KÜSIMUS: Milliseid indikaatoreid kasutada LSV ära tundmiseks?

- Mõiste selgitamine – lähisuhtevägivald (kirjanduses *domestic violence* ja *intimate partner violence*)
- L. Saare esitab tõendusmaterjali
 - Kolme riigi juhendites olevad indikaatorite läbivaatamine

- Kolme süstemaatilist ülevaadet/metanalüüsi (põhimõiste *intimate partner violence*)
- A.Klaar küsib, et oli kokkulepe, et käsitleme ka mehi juhendis, tõendus aga puudutab suuresti ainult naisi ohvrina. U.Katus: juhendis saab välja tuua, et teatud sihtrühmadele (nt meestele) on tõendus kaudne. Võib ka tõendi hinnata „madalamaks“, kuna tõendusmaterjal ei põhine kõigil sihtrühmadel. Tõendite lisandumisel saab juhendit uuendada.
- Töörühma enamus nõus, et osaliselt võivad need indikaatorid olla ka käsitletavad meeste ja samasooliste paaride puhul.
- Patsientide esindaja soovib käsitusala kitsendada ja keskenduda naistele ja kindlasti mainida, et see teema puudutab ka mehi ja samasoolisi paare. Tellija esindaja on nõus, et saab kitsendada, kui tõendusmaterjali ei piisa. Ohvriabi esindaja: pöörduvad enamasti ikkagi naised, küll aga samasoolised paarid jõuavad ainult arsti juurde (mitte nt ohvriabisse), mistõttu oleks nad olulised sisse jätta. Kui aga tõendust ei jätku, siis kitsendamisega nõus.
- Selle küsimuse tõendus naistele suunatud. Vaatame kuidas järgmiste küsimuste tõendused
- Kas on puudu midagi loeteludest? Töörühma poolt kaks punkti lisatud
- Indikaatoreid mitte ükshaaval hinnata vaid koosmõjus omavahel, samas ei ole olemas nõ kindel arva indikaatoreid, mille esinemisel kindlalt kahtlustada
- Indikaatorite osas kommentaarid lisatud otse GradePro keskkonda
- Esialgne indikaatorite nimekiri, mida veel korrigeeritakse:

Mittejärjepidev tervishoiuteenuste kasutamine

- sagedased pöördumised (ka e-pöördumised) ebamääraste/rohketes kaebustes tõttu, ka teiste soovitusel/sunnil
- sageli vahele jäetud vastuvõttud, sh rasedusaegsed visiidid või lapse mitteilmumine vastuvõtule
- ravisoovituste mittejärgimine või anamneesis planeeritust varem haiglast lahkumine
- korduvad tervishoiukontaktid ilma selge diagnoosita; inimene võib kirjeldada end „õnnetustele kalduvana“ või „kohmakana“ ja anda vigastuste kohta ebamääraseid selgitusi
- vigastuste tõttu abi otsimisega viivitamine/ arstiabi mitte otsimine

Füüsilised sümptomid ja tunnused

- kehalised vigastused, eriti kui need korduvad ning nende kohta antakse ebamääraseid, vastuolulisi või mitteusutavaid selgitusi (nt hematoomid, põletused, hammustusjäljed, lahtised haavad, marrastused või luumurrud)
- vigastused võivad paikneda keha piirkondades, mida tavaliselt katab riietus, näiteks kaelal, rindkerel, rindadel, kõhul, intiimpiirkonnas; inimene võib püüda vigastuste ulatust varjata või pisendada
- funktsionaalsed häired või stressiga seotud seisundid, nagu soole ärritussündroom ja muud seletamatud kroonilised seedetrakti sümptomid; fibromüalgia; kroonilised peavalud ja muud kroonilised valusündroomid; seletamatu väsimus; seletamatud kognitiivsed häired

Reproduktiiv- ja seksuaaltervise sümptomid ja tunnused

- seletamatud günekoloogilised sümptomid, sh krooniline vaagna valu, seksuaalfunktsiooni häired ja suguelundite vigastused
- ebasoodsad reproduktiivtervise tulemid, sh korduvad soovimatud rasedused (sealhulgas vaatamata hormonaalsete kontratseptiivide välja kirjutamisele) või raseduse katkestamised
- hilinenud rasedusaegne jälgimine, raseduse katkemine, enneaegne sünnitus, surnultsünd või varjatud rasedus

- tsükliline tupeverejooks
- korduvad sugulisel teel levivad infektsioonid või kuseteede infektsioonid

Emotsionaalsed ja psühholoogilised sümptomid

- depressioon, hirm, ärevus, posttraumaatiline stressihäire, söömishäired ja unehäired
- kohanemiskasutused, käitumisprobleemid, riskikäitumine, agressiivsus, uneprobleemid ja voodimärgamine (eriti lastel)
- enesevigastamine, suitsiidimõtted või suitsiidikatsed
- alkoholi, tubakatoodete või teiste uimastite riskikasutamine

Sekkuv „kolmas isik“ konsultatsioonil

- partner või abikaasa, vanem või vanavanem või muu pereliige viibib vastuvõttudel sageli alati ilma selge vajaduseta
- inimene on alistuv või kardab partneri, sugulase või saatja juuresolekul rääkida
- saatja on agressiivne, domineeriv või ülemäära tähelepanelik, räägib inimese eest või keeldub ruumist lahkumast
 - saatja vähendab patsiendi autonoomiat otsustes (nt konkreetset raviotsused...)
 - saatja võib ka tahtlikult jätta väga meeldiva, sõbraliku ja koostööalt mulje, mis võib panna lähisuhtevägivalda kogeva inimese näima „keerulisena“ või nende mõtlemise häirituna.
 - partner võib sekkuda ka nõudlike telefonikõnede, sõnumite kaudu

4. Järgmine koosolek

08.04.2026 14.00-18.00

Protokoll on koostatud 10.03.26